

СМЕРЦЬ, Б е л а я б а б а, міфічна істота, якая з'яўляецца да людзей з мэтай прадказання хуткага набліжэння іх канчыны ці ў момант развітання чалавека з жыццём. С. лічылася маткаю грахоў, таму жыве ў пекле і адтуль пасылае яе па людскія душы галоўны *чорт*. Адначасова верылі, што С. забірае людзей не па сваім выбары, а тых, каго Бог ёй прызначыць. Як і любы пашыраны персанаж нар. міфалогіі, С. у апавяданнях набыла шматаблічны вобраз страшнай істоты, залежна ад асаблівасцей лакальных уяўленняў. С. малявалася дзеяю, ростам вышэйшаю за дрэвы, з вогненным вянком на галаве і з акрываўленай хусткай у руцэ, і дзе яна ступала — там пакрывалі зямлю свежыя магілы; у які бок памахала хусткаю — там пусцелі гарады і сёлы; у якое акно прасоўвала руку — там не заставалася ніводнай жывой душки. С. паўставала ў ablіччы бледнай і схуднелай жанчыны, загорнутай у белае пакрываала (саван), падобнае да шлюбнага адзення, з густым вэлюмам. С. падавалася і як старая худая баба з вялікімі зубамі ці з сателетым тварам нябожчыцы. Часта С. мела выгляд шкілета. Абавязковым атрыбутам С. была доўгая вострая каса, што з'яўлялася не толькі яе эмблемай, але і зброяй. Тым, каму прыйшла пара паміраць, С. проводзіць касою па горле, а мяцёлкаю, каб слядоў не засталося, замятае сляды крыві. Нябачная С. часам «душыць» чалавека, а таксама стаіць у яго над галавою, і ў рот яму з касы падае кропля смерці, ад чаго той і памірае. С. найчасцей любіць прыходзіць перад усходам сонца, у гадзіны, кратныя тром: а

9-й і 12-й раніцы, а 3-й, 6-й, 12-й увечары. З паўночы і да ўсходу сонца С. забірае чалавечыя жыцці, не трymаючыся тэрмінаў. Падчас агоніі блізкія аддаляюцца ад пасцелі хворага, спыняюць размовы, плач, рух, каб не збіць хворага з апошняга шляху і не падоўжыць ягоных пакутаў, цяжэйших за ўсе перажытвы.

Lіт.: Беларуская міфалогія. Мн., 2002.
С. 189—191.

Y.A. Vasilevich.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ